Trikramalakşana

with commentary

```
mā stān mahitvanā nākam priyadhā viśato ṣu ṇaḥ | mo ṣū ṇaś cāryamā yāti pūṣādhattāpy adhatta yat ||1|| dakṣiṇāvartatotyā pra ṛcā sādayatīti ca | bhūtvā haraś ca mā vṛkṣi bhūtā viśa viśaty api ||2|| kṛtvā harati dhatte ca labhate trikramāḥ smṛtāḥ | dadhnā tanakti codgātā rohatīti ca vimśatiḥ ||3||
```

```
ākārāntam udāttāntam ānparam yatra dṛśyate | trikramam tam vijānīyān mo ṣū ṇa ū ṣu ṇas tathā ||4||
```

When a word is seen ending in \bar{a} with the ud \bar{a} tta accent and followed by the upasarga \bar{a} one should know this as trikrama; also mo $\bar{s}\bar{u}$ nah and \bar{u} su nah.

Note: The usual krama group consists of two following words of the padapāṭha which are combined according to sandhi rules. A trikrama group consists of three words. According to the rule given in verse 4 the first word ends in ā with the udātta accent; the second word is the upsarga ā and the third word is the next word after the upasarga ā.

A list of the 20 trikrama groups in the Taittirīya Samhitā is given in verses 1-3.

```
mā stāt 1.1.1.2
मा । एति । स्थात् । padapāṭha
*मा स्थात् । आ स्थात् । kramapātha
```

Note: In the padapāṭha iti is added to free upasargas occurring in the beginning or middle of a sentence $(\bar{a} + iti => eti)$. After the trikrama (mā sthāt) the usual krama continues with upasarga ā (ā sthāt).

```
mahitvanā nākam 4.1.11.3
महित्वनेति महि-त्वना । एति । नाकम् ।

*महित्पना नाकं । महित्वनेति महि-त्वना । आ नाकं ।

priyadhā viśata 1.3.8.1
प्रिय्धेति प्रिय-धा । एति । विश्तत ।

*प्रिय्धाविंशत । प्रिय्धेति प्रिय-धा । आ विंशत ।

ū ṣu ṇaḥ 4.1.4.2; 4.6.5.6; 5.1.5.3
उ । स्विति । नः ।

*ऊ षु णैः । सु नैः ।
```

```
mo ṣū ṇaḥ 1.8.3.1
मो इतिं । स्वितिं । नुः ।
*मो षू णंः । मो इति मो । सू नंः ।
āryamā yāti 2.3.14.4
अर्युमा । एतिं । याति ।
*अर्यमा यांति । आ यांति ।
pūṣādhatta 1.5.1.2
पूषा । एति । अधृत्त ।
*पूषाधंत्त । आधंत्त ।
dhātādhatta 1.5.1.3
धाता । एति । अधृत्त ।
*धाताधंत्त । आधंत्त ।
dakṣiṇāvartata 5.7.10.1
 दिख्यणा । एति । अवर्तत् ।
*दक्षिणाऽवर्तत । आवर्तत ।
ūtyā pra 1.5.11.1
ऊत्या । आ । प्रेतिं ।
*ऊत्या प्र । आ प्र ।
ṛcā sādayati 6.1.11.2
ऋचा । एतिं । साद्यति ।
*ऋचा सांदयति । आ सांदयति ।
bhūtvāharat 7.1.5.1
भूत्वा । एति । अहुर्त् ।
*भूत्वाऽहंरत् । आहंरत् ।
mā vṛkṣi 1.6.6.1
मा। एति । वृख्यि।
```

मा वृंक्षि । आ वृंक्षि ।

bhūtā viśa 7.1.7.3 भूता । एति । विश् । *भूता विश । आ विश ।

bhūtā viśati 7.1.7.4 भूता । एतिं । विश्वति । *भूता विशति । आ विशति ।

kṛtvā harati 5.1.8.1 कृत्वा । एति । हुर्ति । *कृत्वा ह्रेरति । आ ह्रेरति ।

kṛtvā dhatte 1.5.4.1 कृत्वा । एति । धृत्ते । *कृत्वा धंत्ते । आ धंत्ते ।

kṛtvā labhate 6.3.7.5 कृत्वा । एति । लृभृते । *कृत्वा लेभते । आ लेभते ।

dadhnā tanakti 2.5.3.5 द्रभ्रा । एति । तुनृक्ति । *द्रभ्रा तनिक्ति । आ तनिक्ति ।

udgātā rohati 7.5.8.5 उद्गातेत्युंत्-गाता । एतिं । रोहृति । *उद्गाता रोहृति । उद्गातेत्युंत्-गाता । आ रोहृति ।

Final Notes

- 1. The transliterated text of Trikramalakṣaṇa is based on Peter Freund's Devanāgarī edition http://peterffreund.com/shiksha/Trikrama_Lakshanam.html http://peterffreund.com/shiksha/trikrama_lakshanam.pdf
- 2. Trikrama in other texts of Kṛṣṇa Yajurveda:

Verses 1-4 = Sarvasammataśikṣā, svarasamsthānaprakaraṇa 31-34 http://peterffreund.com/shiksha/sarvasammata_shiksha.html
In another edition of Sarvasammataśikṣā verse 4 is placed at the beginning.

Verse 4 = Kaundinyaśikṣā (Hyderabad), verse 11; Kaundinyaśikṣā (Mysore), verse 18; Kauhalīyaśikṣā, verse 49.

Ātreyaśikṣā (Hamburg):

ādantam yad udāttāntam pūrvam yady opasargataḥ | tasyorddhvena trikramaḥ syān naḥ param ṣupadam tv adhaḥ ||39|| padatrayam anukramya hitvā cādi padam punaḥ | maddhyamāntimam uccārya trikrame kramaśo vadet ||40||

Vyāsaśikṣā:

ādantam tu yad uccāntam opasargaparam yadi 35 pareņa trikramah syād dhi şu padam nah param tv adhah 36

- 3. A transliterated searchable file of the entire Taittirīya Samhitā is downloadable on http://www.sanskritweb.net as ts-find.pdf.
- 4. For the Devanāgarī shown in the commentary see Taittirīya Samhitā http://www.parankusa.org/KrYajurBrowse.aspx.
- 5. Last updated by **Detlef Eichler** 26 February 2015